

25.45x34.68	31	עמוד 10	THE MARKER - הארץ	01/12/2010	25119323-6
אוניברסיטת בר איל - 80039					

הדורות הבאים

נציבות הדורות הבאים שפעלה בכנסת בעשור האחרון תיסגר בקרוב

חדשות 10

"מי ידאג לעתיד ילדינו?"

הכנסת אישרה בקריאה ראשונה את ביטול חוק נציבות הדורות הבאים • נציב הדורות הבאים לשעבר, השופט שלמה שהם: " זה גוף שרוצה להכניס שיקולי עתיד להחלטות הכנסת" • יוזם הביטול, ח"כ יריב לוין: " אני נגד המוצב הקדמי שהקימה הרשות השופטת בלב הרשות המחוקקת"

מאת מוטי בסוק וצבי זרחיה

« השופט בדימוס שלמה שהם מודאג מאוד בתקופה האחרונה. שהם, 62, אב לחמישה וסב לשמונה, מתקשה להאמין שבכנסת פועלים לבטל את נציבות הדורות הבאים, גוף שבראשו עמד ב-2001-2006. השבוע אישרה מליאת הכנסת בקריאה הראשונה הצעת חוק לביטול נציבות הדורות הבאים בכנסת. בעד הצעת החוק הצביעו

22 ח"כים לעומת חמישה שהתנגדו. בין חברי הכנסת שהצביעו נגד הצעת החוק נמנו דב חנין (חר"ש), ניצן הורוביץ, אילן גילאון וחיים אורון (מרצ). כעת, תוחזר הצעת החוק אל ועדת הכנסת שתדון בה לקראת העלאתה להצבעה בקריאה שנייה ושלישית. אם תאושר ההצעה, יוצא חוק נציבות הדורות הבאים מספר החוקים של המדינה. ח"כ יריב לוין (הליכוד), יו"ר ועדת הכנסת שהגיש את הצעת החוק, אמר כי "החוק להנהגתו של נציב הדורות הבאים בכנסת שהתקבל ב-2001 היה תקלה קשה מאוד שבו מתמנה 'קומיסר' שיושב מעלינו - בעוד אנו נבחרים הציבור. המשמעות היא שאנו לא מסוגלים ולא חושבים ולא עושים זאת. לאותו נציב גם ניתנת כנראה הנבואה שהוא יודע טוב יותר מה לעשות לדורות הבאים". שהם זועם: "עם כל הכבוד ליו"ר ועדת הכנסת, הוא לא יודע מה מהות תפקיד נציב הדורות הבאים. במסגרת האיוונים והבלמים של הדמוקרטיה, כך גם סברו הח"כים שקיבלו את החוק, יש צורך בגוף ממשלתי בעל

ראייה ארוכת הטווח של איזה עולם אנחנו משאירים לילדינו. במרוץ היומיומי שבו אנחנו חיים, כשהמחוקקים צריכים לקבל החלטות מהיום למחר, וזה בולט במיוחד בישראל, לא מסתכלים על הטווח הארוך. וצריכים להסתכל עליו".

"מדינה שחושבת לטווח קצר"

נציבות הדורות הבאים הוקמה בכנסת ב-2001 בהתאם לחוק שיוזם ח"כ טומי לפיד (שינוי). נציב הדורות הבאים היה ב-2001-2006 יועץ מיוחד לכנסת שתפקידו היה לפקח כי החקיקה בכנסת לא תפגע בדורות הבאים. בנציבות הועסקו 12 עובדים בתקציב של 2.3 מיליון שקל בשנה. הנציבות עסקה בעיקר בענייני חברה, איכות סביבה, בריאות וחינוך. בסוף 2006 הסתיימה כהונתו של הנציב הראשון, שלמה שהם. מאז לא נבחר נציב חדש ועובדי הנציבות הועברו לתפקידים אחרים בכנסת או פוטרו. בפועל נציבות הדורות הבאים חדלה מלהתקיים. שהם, כנראה נציב הדורות

הבאים האחרון, היה קודם לכן שופט בית משפט שלום ויועץ משפטי של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. מה עשתה נציבות הדורות הבאים בקדנציה שלך? שהם: "היינו מעורבים בפעולות החקיקה של הכנסת ותרמנו תרומה משמעותית בראייה ארוכת הטווח, בדאגה לדורות הבאים. פעמים רבות היינו מעורבים - וגם יזמנו ורחפנו - בפעולות כמו חקיקה שתאסור פרסומת למזון מזיק לילדים, במאבק נגד מגפת ההשמנה, בחקיקה לקידום זכויות הילד, בחקיקה לראייה ארוכת טווח בנושא החינוך (חינוך 2020), לשיפורים בחוק הפנסיה, לתכנון רב-שנתי ולתקציב רב-שנתי,

לחקיקת חוק אוויר נקי בישראל, לקבלת חוק הקרינה הבלתי מייננת, לקבלת ההחלטה להקמת פארק אילון ועוד". המתנגדים לנציבות טוענים שהיא מוצב קדמי של בית המשפט העליון בכנסת. "העובדה שהייתי שופט בדימוס מקדיית. באותה מידה היו יכולים למנות לתפקיד פרופסור לאקולוגיה, או אנשים בעלי מומחיות אחרת. להגיד שעם המינוי שלי בית המשפט העליון השתלט על הכנסת זה פשוט לא נכון. הייתי נציב הדורות הבאים חמש שנים. פעם בית המשפט העליון התערב בנעשה בכנסת? "נציב הדורות הבאים אינו גוף שיפוטי. זה גוף שרוצה

בנייה לדורות או עצמאותה של הכנסת?

בעד ונגד נציבות הדורות הבאים

- נגד

- יש צורך בגוף שיביא בחשבון את ההשלכות של ההחלטות הפוליטיות בכנסת על הטווח הרחוק
 - בשנות פעילותה יזמה ודחפה הנציבות חוקים חברתיים ואקולוגיים רבים
 - גופים דומים פועלים בהצלחה באיחוד האירופי, בקנדה, בגרמניה וניו זילנד
- בעד

- חשש מעירוב הרשות השופטת בתפקידה של הרשות המחוקקת באופן שיחליש אותה
 - חשש שהנציב יפעל מתוך העמדה הפוליטית שלו
 - זהו תפקידם של חברי הכנסת לחשוב לטווח הרחוק בקבלת החלטותיהם - ולא של גורם חיצוני

יו"ר אגודת הסטודנטים: "הכנסת לא מתחשבת בדור הצעיר"

« בתגובה למהלכים לביטול נציבות הדורות הבאים הוקם מטה פעולה על ידי התאחדות הסטודנטים וארגון חיים וסביבה, ארגון הגג של עמותות הסביבה בישראל. למטה הצטרפו יותר מ-40 ארגונים ובהם החברה להגנת הטבע, התנועה לאיכות השלטון, אדם טבע ודין, קק"ל ועמותת שקיפות בינלאומית ישראל. המטה החל לפעול באמצעות קבוצה בפייסבוק בתחילת נובמבר ואף הקים אתר בנושא (nextgen.co.il). בתחילת החודש הופצה על ידו גם עצומה אינטרנטית כנגד ביטול הנציבות שעד כה חתמו עליה 830 איש. באחרונה שלח המטה המשוך תף מכתב לחברי הכנסת ובו חתומים 75 חוקרים מובילים באוניברסיטאות והמכללות בישראל המתנגדים לביטול הנציבות. יתום המכתב, פרופ' אורן פרוז מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן, אומר

כי הנציבות היתה "כלי חשוב בידי הח"כים לבחינת השפעותיהן ארוכות הטווח של חקיקה ומדיניות בשורה ארוכה של נושאים". אחד מאנשי האקדמיה שחתם על המכתב הוא פרופ' דוד פסיג, ראש התורנית לטכנולוגיית מידע ותקשורת באוניברסיטת בראילן שאמר כי ההחלטה לבטל את הנציבות "תזכר לדיראון עולם למחוקק הישראלי". "אנו פונים אליכם לקחת אחריות על עתידנו, עתיד ילדינו ועתידה של מדינת ישראל ולהתנגד להצעה זו בהמשך התהליך", נכתב במכתב. "מדינות רבות בעולם הכירו באחריותן לדאוג לבסיס קיומי יציב לעשורים הבאים. הקמת נציבות הדורות הבאים תרמה להטמעת תהליך זה גם בכנסת ישראל". כותבי המכתב טוענים כי בשנות פעילותה הנציבות תרמה לדיונים במיגון נושאים, ובהם

רובי ריבלין. תומך בביטול הנציבות

מדיניות החינוך, הגנת הסביבה ומשבר הפנסיה. "כיום הכנסת כמעט ולא מביאה בחשבון בדינויה ובהחלטותיה שיקולי טווח ארוך הנוגעים לטובתו של הדור הצעיר", אומר יו"ר התאחדות הסטודנטים, איציק שמולי. "ביטול הנציבות אף יחריף את המגמה. איני מצליח להבין את חששם של הח"כים לשמוע חוות דעת נוספת הנוגעת לצעירים בטרם יקבלו החלטות, אך ייתכן וזהו סימפטום המצביע על הבעיה כולה". בדיון שהתקיים אתמול בנושא בכנסת אמר ח"כ אילן גילאון (מרצ) כי לכנסת "אין בעיה עם הנציב, אלא עם הדורות הבאים. מה שמאפיין את המדיניות שלנו כמחוקקים במשטר פרלמנטרי היא התכונה של ללכת, לגמור מהר ולרוץ ולספר לחברה. במדינה בה הכל מופרט, המתנהלת באמצעות 25 אלף עמותות, ברור שהמדיניות היא של 'אחרי המבול'. מימוש נציבות הדורות הבאים לא היה מוצלח בכנסת, אבל היה הישג ענק בראייה לטווח הארוך". ח"כ רב חנין (חד"ש) אמר כי "הכנסת מבטיח לת מנגנון עוז שיכול לסייע לה לקדם החלטות שקולות יותר, ואינו כופה עליה כל החלטה מטבע

הדברים קשה לחברי הכנסת לנקוט בראייה לטווח ארוך, והנציבות היא מנגנון חשוב היכול לסייע להם. "לא היה פה פקיד קומיסר ולא היה מי שעמד מעל ופסל חקיקה של הכנסת. היתה פה מערכת של סיוע לכנסת במשהו שלמרבית הצער מערכות פרלמנטריות בעולם כולו לא מצליחות בו, ואני מתכוון לחשיבה לטווח ארוך". יו"ר הכנסת, ח"כ ראובן ריבלין (ליכוד) שתומך בביטול הנציבות, אמר כי "לדעת רבים מהחברים לא צריכה להיות פונקציה של נציב הדורות הבאים. כי קומיסר לדורות הבאים מתפרש כגוף העולה על הכנסת, או שאינו מאפשר לה לקבל החלטות". עם זאת, ריבלין הציע לאמץ הצעת היועץ המי שפטי של הכנסת, איל ינון, להכניס לחוק הכנסת הצהרה על הצורך לתת את הדעת על השפעתם של חוקים על הדורות הבאים. לשם כך נאפשר למנגנון מסוים בכנס להיזרקק בעת הצורך לגורמים פנימיים או חיצוניים כדי שידונו בהשפעה של הצעת חוק על הדורות הבאים". לדברי ריבלין, ח"כ לוין רואה הצעה הו ברוח חיובית וזהו הפתרון המתאים. ליאור דטל וצבי זרחיה

25.67x30.43	32	10	עמוד	הארץ - THE MARKER	01/12/2010	25119344-9
אוניברסיטת בר איל - 80039						

שלמה שהם: "העתיד צריך להיות מונח על השולחן וכעת הוא לא. בישראל חושבים לטווח קצר"

ח"כ יריב לוין: "חברי הכנסת הם שצריכים להחליט מה טוב או רע לדורות הבאים"

שאתה מנהל עם ח"כים לבין עימות אפשרי עם נציגי הדורות הבאים?
 "בכל נושא שעל סדר היום בכנסת אני מנהל דיאלוג עם הח"כים, ממעמד שווה. והנה מינו לכנסת את האורקל מרדכי, דמות על, נציג הדורות הבאים, מעל הח"כים. פתאום הח"כים צריך להתווכח על האמת האובייקטיבית עם האורקל מרדכי. אני נמצא בעמדת נחיתות קשה אם אני חושב אחרת, או בעמדת עליונות אם אני חושב כמוהו. זה מצב מאוד מסוכן".

מדוע הכנסת לא מיינתה בארבע השנים האחרונות, בניגוד לחוק, נציג חדש לדורות הבאים?
 "העובדה כי מאז סוף 2006 ועד סוף 2010 לא מונה נציג חדש, ולא היתה כל דרישה למנות נציג חדש, מוכיחה יותר מכל כי אין מקום לתפקיד הזה בדמוקרטיה הישראלית".
 שלמה שהם שולל לחלוטין את הטענה הזאת: "לתפקיד נציג הדורות הבאים יש בהחלט מקום בדמוקרטיה הישראלית. אנשים נבחרים לתקופת זמן מוגבלת. הם רוצים להיבחר לקדנציה נוספת – טבעי שהם יסתכלו על הטווח הקצר, על גזירת הסרט. אבל המדינה רוצה שיהיה מישור שיסתכל גם מעבר לטווח הקצר. עובדה שבעולם הקימו ומקימים גופים מסוג נציג הדורות הבאים. כך זה באיחוד האירופי, בקנדה, בפנילנד, בגרמניה וניו זילנד".

הוסיפו כי אם הכנסת מעוניינת לבחון את השלכות החקיקה על הדורות הבאים היא יכולה לעשות זאת בסיוע של מרכז המידע והמחקר בכנסת שאליו עברו רוב עובדי נציבות הדורות הבאים. ליריב לוין זוהי הקדנציה הראשונה כח"כ. הוא לא פגש בשהם בכנסת. לוין, איש האגף הימני בליכוד, עורך דין בהשכלתו, הוא יו"ר ועדת הכנסת. התנגדותו למוסד נציג הדורות הבאים עקרונית. "מדובר במוצב שהקימה הרשות השופטת בלב ליבה בשל הרשות המחוקקת, כדי לפקח עליה. לא במקרה הנציג הראשון היה שופט בדימוס".
 האם לא נכון שבכנסת יהיה נציג שחושב גם על הדורות הבאים?
 לוין: "הטענה כי אנחנו המחוקקים בעלי ראייה קצרת טווח ואילו שופטי בית המשפט העליון בעלי ראייה רחבה לגבי העתיד, מגוחכת. אני כופר בהנחה כי יש גוף על אובייקטיבי שיועץ מה יקרה בדורות הבאים. אנחנו הרי יורעים למי ניתנה הנבואה, אבל בניגוד לחברי הכנסת, נציג הדורות הבאים הוא אדם אי-פוליטי, עם ראייה אי-פוליטית. "חברי הכנסת נבחרו על ידי העם כדי לקבל החלטות לטווח הקצר, הבינוני והארוך. זה לא תפקיד לנציג. הטענה כי הוא אי-פוליטי מגוחכת. לכל נציג שנבחר תהיה השקפת עולם. ח"כים נבחרים כדי לבצע אג'נדה. יש לי בהחלט אג'נדה לטווח הארוך לכל נושא. מה ההבדל בין העימותים

מסתדר עם העתיד שלנו".
"הכנסת לא צריכה אורקל חדלפי"
 בשנותיו בכנסת, תחילה כיועץ משפטי ואח"כ כנציג הדורות הבאים, קנה לעצמו שהם תומכים רבים, אך גם לא מעט מתנגדים. בכנסת טענו בעבר כי שכרו כנציג הדורות הבאים מוגזם (שהם השתכרו כ-49.5 אלף שקל בחודש ב-2006 – שכר זהה לשכרו של שופט מחוזי). בנוסף, בתקופת פעילותה של הנציבות השמיעו גורמים בכנסת ביקורת על פעילותה של שהם. לדבריהם, חלק גדול מהח"כים לא היו מודעים לפעילותה. הגורמים

בתמר ובלוויטן יחולקו גם לדורות הבאים. מדובר באוצר טבע שאינו שייך רק לדור הנוכחי של אזרחי ישראל. בנוסוגיה, למשל, ראגו שמפירות אוצרות הטבע של המדינה, בארות הנפט, ייהנו גם הדורות הבאים".
בכנסת אומרים, לא מיינו נציג חדש, והנה המדינה ממשיכה להתקדם. סימן שכל נושא הנציבות היה מיותר.
 "לח"כים הכי קל לומר את הדברים האלה. אומרים לי, 'לא הרגשנו בחסרונך'. כעת הכנסת יכולה להעביר חקיקה בלי לחשוב על העתיד. זה יותר נוח, אולי, אבל ברור שזה לא נכון. צריך שיהיה מישור 'רע' שיאמר בעת הדיונים בכנסת, 'דבתי זה לא

להכניס שיקולי עתיד. גוף שנמצא במקום שבו צדיכים לראג לאיוונים ובלמים. זה גוף שמשיט על זכויות וחובות העתיד של הילדים של אזרחי ישראל. העתיד צריך להיות מונח על השולחן וכעת הוא לא. ישראל היא מדינה שחושבת לטווח קצר".
ח"כ לוין טוען כי נציבות הדורות הבאים פוגעת במעמד הכנסת.
 "איני מכין מהיכן לקח לוין את הטענה הזו. להיפך, הנציבות תורמת למעמד בית המחוקקים".
אם הנציבות היתה קיימת כיום מה היא היתה תורמת לדורות הבאים?
 "זו שאלה מצוינת. היא היתה דאגת, למשל, שתמלוגי הגז

בעולם דווקא דואגים לדורות הבאים

רדי הממשלה השונים בסוגיות הקשורות לע-תיד ולפיתוח. הוועדה מחויבת להגיש לממשלה ר"ח אחת לשנתיים. קנדה שמה גם היא רגש על סוגיית העתיד, והנציב לפיתוח בן קיימא – מחלקה בתוך משרד מבקר המדינה הקנדי – מר-ווח לפרלמנט על צעדים בהם נוקטת הממשלה בנושא זה. בבריטניה, מפקחת הנציבות לפיתוח בן קיימא, המונה 14 חברי מתחומי האקדמיה, הממשל והמדינה, על צעדי הממשלה לפרלמנט ומייעצת למשרדי הממשלה השונים בנושאים כמו שינוי אקלים, צריכה, כלכלה, אנרגיה, חינוך, בריאות, דיור ותחבורה.
 מבין הגופים הבינלאומיים, האו"ם מחזיק מאז ועדת ריו ב-1992 בוועדה לפיתוח בן קיימא שער קבת אחרי מדיניות הממשלות השונות בתחומים של פיתוח סביבתי וכלכלי-חברתי בן קיימא ומפ-רסמת ר"ח על התקדמות. גם האיחוד האירופי מחזיק בפורום לשיתוף פעולה בין מועצות לפיתוח בן קיימא, שמעניק ייעוץ עצמאי מדעי בסוגיות הנוגעות לסביבה ופיתוח כלכלי.

אשר שנטר

הכנסת אמנם החליטה שדאגה לדו-רות הבאים בישראל היא נחלת הע-בר, אך בעולם דווקא פועלים גופים שונים שאחראים על דאגה לדורות הבאים, במיוחד בכל הנוגע לשמירה על איכות הסביבה ופיר-תוח בן קיימא, וממשלות אחרות מייחסות לנושא זה חשיבות גבוהה.
 בפנילנד, למשל, פועלת הוועדה למען הע-תיד, גוף פרלמנטרי המייעץ לממשלת הולנד ול-פרלמנט בנושאי פיתוח עתיד וסוגיות מדעיות, כמו השפעתן של טכנולוגיות שונות על החברה הפינית. ממשלת פנילנד מחויבת להגיש לוועדה לפחות ר"ח אחד על עתיד המדינה בזמן כהונתה, ו-17 חברי הפרלמנט החברים בוועדת העתיד רנים ברו"ח ומגיבים לו, במקביל לעיסוקם בסוגיות עתידיות נוספות.
 בנוסף, יש ועדה לאומית לפיתוח בן קיימא בפנילנד שמטרתה לקדם את השיתוף בתחום הפיתוח בין הממשלה למגזר הפרטי ולקהילה המדעית. בגרמניה פועלת ועדה כזו בפרלמנט בה חברים 20 חברי פרלמנט שמייצעת למש-